

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...) -Ko z dnia 27 kwietnia 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. Inspektorat w Ł. stwierdził, że A. K. jako pracownik płatnika składek (...) Sp. z o. o. z siedzibą w Ł. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 15 lipca 2016 roku. (decyzja w aktach ZUS)

W dniu 8 czerwca 2017 r. (...) Sp. z o. o. z siedzibą w Ł. wnieśli dwa osobne odwołania od powyższej decyzji zaskarżając ją w całości. Zarzucono jej nieprawidłową i dowolną interpretację zgromadzonego przez organ rentowy materiału dowodowego w postaci dokumentacji kadrowo-płacowej związanej z zatrudnieniem odwołującej w (...) Sp. z o. o. z siedzibą w Ł., dokumentów złożonych w toku postępowania wyjaśniającego przed organem rentowym oraz oświadczeń K. M. (1) i B. C. złożonych w dniu 1 marca 2017 r., a także brak przeprowadzenia przez organ rentowy wnikliwego postępowania wyjaśniającego, co doprowadziło do błędnego uznania, że odwołująca nie świadczyła pracy na rzecz Spółki, a stanowisko kierownika działu finansowego zostało utworzone celowo dla odwołującej oraz, że zawarta w dniu 15 lipca 2016 r. umowa o pracę za okres próbny została zawarta dla pozorów, jest sprzeczna z zasadami współzycia społecznego i zmierza wyłącznie do wyłudzenia świadczeń z ubezpieczenia społecznego, w sytuacji, w której odwołująca rzeczywiście i faktycznie świadczyła pracę na rzecz (...) Sp. z o. o. na stanowisku kierownika działu finansowego począwszy od dnia 15 lipca 2016 r. Powołując się na powyższe, wniesiono o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez stwierdzenie, że odwołująca jako pracownik Spółki podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 15 lipca 2016 r.

(odwołanie – k. 2 – 11 w aktach VIII U 1251/17, k. 2–4 akt VIII U 1252/17)

W odpowiedziach na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie, wywodząc jak w uzasadnieniu do decyzji. (odpowiedź organu rentowego na odwołanie – k. 108–110 akt VIII U 1251/17, k. 101 –103 akt VIII U 1252/17)

Zarządzeniem z dnia 29 czerwca 2017 r. połączono do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy o sygnaturach akt VIII U 1251/17 i VIII U 1252/17, pod jedną sygnaturą: VIII U 1251/17. (zarządzenie – k. 105 akt VIII U 1252/17)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny

(...) Sp. z o. o. z siedzibą w Ł. jest spółką zajmującą się pośrednictwem w sprzedaży mięsa, powstała 3 lipca 2015 r. Główna siedziba spółki jest położona przy ul. (...) w Ł.. Dokładna działalność Spółki polega na zakupie mięsa od producenta, a potem dalszej odsprzedaży do kolejnego nabywcy. Transport mięsa wykonują firmy zewnętrzne. W bazie klientów Spółki znajduje się około 200–300 klientów.

(zeznania A. K. – e-protokół z dnia 20 listopada 2017 r. – 00:10:23 – 00:54:31 – płyta CD – k. 146; zeznania P. B. – e-protokół z dnia 20 listopada 2017 r. – 00:54:31 – 01:27:11 – płyta CD – k. 146)

(...) są: P. B., który posiada 70 udziałów w Spółce, A. K., która posiada 24 udziały oraz K. B. i M. B., którzy posiadają po 3 udziały. Organem uprawnionym do reprezentacji (...) Sp. z o. o. z siedzibą w Ł. jest Zarząd w skład, którego wchodzi P. B. i A. K.. Prezesem Zarządu Spółki jest P. B.. W umowie Spółki przewidziano samodzielny sposób reprezentacji – oświadczenia woli w zakresie praw i obowiązków majątkowych składa każdy członek zarządu lub prokurent samodzielnie. Z kolei prokurentami Spółki są: K. B. i K. M. (1).

(odpis z KRS – k. 13–18; akt notarialny – k. 167–174)

Do obowiązków Zarządu Spółki należy głównie reprezentowanie Spółki w interesach jak i zarządzanie spółką. Zazwyczaj nie ma potrzeby wykonywania innych czynności z tytułu takiej funkcji. Jeżeli w drodze wyjątku pojawiła się konieczność wykonywania innych czynności poza zarządczymi i reprezentacyjnymi, były one wykonywane przez P. B..

(zeznania A. K. – e-protokół z dnia 20 listopada 2017 r. – 00:10:23 – 00:54:31 – płyta CD – k. 146)

P. B. prowadzi ponadto osobną działalność gospodarczą pod firmą (...), której profil działalności pokrywa się z tym jaki cechuje Spółkę z o. o. Siedzibą działalności gospodarczej jest ul. (...) w Ł., ale działalność ta jest prowadzona faktycznie przy ul. (...) w Ł..

(zeznania A. K. – e-protokół z dnia 20 listopada 2017 r. – 00:10:23 – 00:54:31 – płyta CD – k. 146)

W Spółce zatrudnieni są m.in. K. B. (od lutego 2017 r.), B. C. (od marca 2016 r.), M. B. (od grudnia 2016 r.), J. B. (1) (od 1 grudnia 2016 r.). – okoliczność bezsporna.

K. B. pełni funkcję kierownika do spraw zarządzania i handlu, zajmuje się prowadzeniem dokumentów, faktur, specyfikacji, tworzy także zestawienia wartościowo-ilościowe. Obsługuje też kwestię ubezpieczeń z Towarzystwem (...) oraz koordynuje działania innych pracowników. B. C. zatrudniony jest jako specjalista do spraw handlowych, który zajmuje się sprzedażą mięsa oraz jego załadunkiem oraz dostarczaniem dokumentów potwierdzających powyższe czynności do biura. M. B. zatrudniony jest jako specjalista do spraw transportu i zajmuje się załatwianiem transportu mięsa pomiędzy dostawcami a odbiorcami. J. B. (1) zatrudniona jest jako specjalista do spraw finansów i księgowości.

(zeznania świadka K. B. – e-protokół z dnia 20 listopada 2017 r. – 01:28:44 – 01:35:03 – płyta CD – k. 146; zeznania świadka B. C. – e-protokół z dnia 20 listopada 2017 r. – 01:35:03 – 01:43:36 – płyta CD – k. 146; zeznania świadka M. B. – e-protokół z dnia 20 listopada 2017 r. – 01:44:13 – 01:51:19 – płyta CD – k. 146; zeznania świadka J. B. (1) – e-protokół z dnia 20 listopada 2017 r. – 01:51:19 – 01:55:40 – płyta CD – k. 146; umowy o pracę wraz załącznikami – k. 175–224; akta osobowe M. B. i J. B. (1) – koperta – k. 235)

W jednoosobowej działalności gospodarczej zatrudnieni są m.in.: K. B. (od października 2014 r.), J. B. (1) (od 1 lutego 2017 r.) oraz M. B. (koniec 2016 r.). K. B. jest zatrudniona jako przedstawiciel handlowy. J. B. (1) podlega K. B., a jej zadaniem jest pilnowanie by klienci wywiązywali się ze swoich płatności w terminie. Natomiast obowiązki M. B. są tożsame z jego obowiązkami w Spółce.

(zeznania świadka K. B. – e-protokół z dnia 20 listopada 2017 r. – 01:28:44 – 01:35:03 – płyta CD – k. 146; zeznania świadka M. B. – e-protokół z dnia 20 listopada 2017 r. – 01:44:13 – 01:51:19 – płyta CD – k. 146; zeznania świadka J. B. (1) – e-protokół z dnia 20 listopada 2017 r. – 01:51:19 – 01:55:40 – płyta CD – k. 146; umowy o pracę wraz załącznikami – k. 175–224; akta osobowe M. B. i J. B. (1) – koperta – k. 235)

Obsługę rachunkową Spółki oraz działalność gospodarczą prowadzi K. M. (1). Ona także odpowiada za przygotowywanie umów o pracę i innych umów.

(zeznania świadka K. M. (1) – e-protokół z dnia 20 listopada 2017 r. – 01:55:40 – 02:22:04 – płyta CD – k. 146)

A. K. pozostaje w konkubinacie z P. B. od 2012 r. Mieszkają wspólnie w domu jednorodzinnym położonym przy ul. (...) w Ł.. W dniu (...) urodziła im się córka – B..

(zeznania A. K. – e-protokół z dnia 20 listopada 2017 r. – 00:10:23 – 00:54:31 – płyta CD – k. 146)

A. K. od dnia 11 października 2007 r. jest absolwentką Salezjańskiej Wyższej Szkoły (...) w Ł., Wydziału Administracji, kierunku administracji nieruchomości. (świadcstwo – k. 29)

Od 19 października 2009 r. do 22 lipca 2010 r. A. K. pracowała na stanowisku wiceprezesa w firmie (...) Sp. z o. o. w Ł.

(świadcstwo pracy – k. 30, 31)

Dnia 1 listopada 2013 r. została zawarta umowa zatytułowana „umowa o pracę”, w której stwierdzono, że A. K. została zatrudniona w A. Polska P. B. na czas 3 miesięcy od 1 listopada 2013 r. na stanowisku zastępcy właściciela do

spraw finansowo-administracyjnych za wynagrodzeniem 2000 zł brutto miesięcznie w pełnym wymiarze czasu pracy. Miejsce wykonywania pracy strony określiły jako siedziba pracodawcy oraz każde wskazane przez niego miejsce. Za dzień rozpoczęcia pracy przyjęto 1 listopada 2013 r. (umowa o pracę na czas określony – k. 32)

Dnia 1 lutego 2014 r. została zawarta umowa zatytułowana „umowa o pracę”, w której stwierdzono, że A. K. została zatrudniona w A. Polska P. B. na czas nieokreślony na stanowisku zastępcy właściciela do spraw finansowo-administracyjnych za wynagrodzeniem 2000 zł brutto miesięcznie w pełnym wymiarze czasu pracy. Miejsce wykonywania pracy strony określiły jako siedziba pracodawcy oraz każde wskazane przez niego miejsce. Za dzień rozpoczęcia pracy przyjęto 1 lutego 2014 r.

(umowa o pracę na czas nieokreślony – k. 33)

Dnia 14 lipca 2016 r. została zawarta umowa zatytułowana „umowa o pracę”, w której stwierdzono, że A. K. została zatrudniona w (...) Sp. z o. o. z siedzibą w Ł. na okres próbny od 15 lipca 2016 r. do 15 września 2016 r. na stanowisku kierownika działu finansowego za wynagrodzeniem 6000 zł brutto miesięcznie w pełnym wymiarze czasu pracy. Miejsce wykonywania pracy strony określiły jako siedziba pracodawcy oraz każde wskazane przez niego miejsce. Za dzień rozpoczęcia pracy przyjęto 15 lipca 2016 r. Do umowy załączono także kwestionariusz osobowy dla pracownika, kartę szkolenia wstępnego, orzeczenie lekarskie z dnia 11 lipca 2016 r. stwierdzające brak przeciwwskazań zdrowotnych co do podjęcia pracy, informację o warunkach zatrudnienia, zakres czynności pracownika z art. 100 i 211 Kodeksu pracy.

(umowa o pracę na okres próbny, załączniki – k. 21–27)

Dnia 15 września 2016 r. została zawarta umowa zatytułowana „umowa o pracę”, w której stwierdzono, że A. K. została zatrudniona w (...) Sp. z o. o. z siedzibą w Ł. na czas nieokreślony od 16 września 2016 r. na stanowisku kierownika działu finansowego za wynagrodzeniem 6000 zł brutto miesięcznie w pełnym wymiarze czasu pracy. Miejsce wykonywania pracy strony określiły jako siedziba pracodawcy oraz każde wskazane przez niego miejsce. Za dzień rozpoczęcia pracy przyjęto 16 września 2016 r.

(umowa o pracę na czas nieokreślony – k. 28)

Na powyższej umowie przy podpisie A. K. widnieje data 15 lipca 2016 r.

(umowa o pracę na czas nieokreślony – k. 28)

A. K. stała się niezdolna do pracy od dnia 18 października 2016 r.

(decyzja w aktach ZUS)

Zakład Ubezpieczeń Społecznych poddał w wątpliwość faktyczne świadczenie pracy przez A. K. i przeprowadził kontrolę doraźną w zakresie prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek. Postępowanie organu skutkowało wydaniem decyzji nr (...)–Ko z dnia 27 kwietnia 2017 r. i stwierdzeniem, że A. K. jako pracownik płatnika składek (...) Sp. z o. o. z siedzibą w Ł. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 15 lipca 2016 r. (decyzja w aktach ZUS)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie całokształtu materiału dowodowego zebranego w sprawie. Dotyczy to dokumentów urzędowych, posiadających datę pewną a z dokumentów prywatnych (wygenerowanych przez strony procesu) tylko te które znalazły odzwierciedlenie w innych niezależnych dowodach.

Sąd Okręgowy zaliczył w poczet materiału dowodowego sprawy w pewnej części zeznania A. K. i P. B., a także świadków: K. B., B. C., M. B., J. B. (1) i K. M. (1), mając na uwadze, że zeznania te nie przesadzają o uznaniu istnienia stosunku pracy łączącego wnioskodawczynię i Spółkę. Sąd przede wszystkim uznał za wiarygodne zeznania powyższych osób związane z profilem gospodarczym firm płatnika oraz doświadczeniem zawodowym

wnioskodawczyni, a także z funkcjonowaniem pracowników w Spółce i w jednoosobowej działalności gospodarczej. W pozostałym zakresie Sąd nie dał wiary tym dowodowym źródłom osobowym.

Sąd nie dał wiary zeznaniom wnioskodawców oraz świadków, co do faktu wykonywania przez A. K. pracy na stanowisku kierownika działu finansowego. Zeznania te cechuje z jednej strony szczegółowość, tj. wnioskodawczyni zeznała, że wystawiała faktury sprzedaży, sprawdzała czy są one zgodne z zamówieniem, otrzymywała na maila dokumenty załadunkowe od producenta mięsa i porównywała z fakturami, uzgadniała salda, wysyłała potwierdzenia do klientów, sprawdzała ich zgodność z dokumentami weryfikacyjnymi urzędów weterynarii, pracowała na specjalistycznym programie od firmy (...). Natomiast z drugiej strony cechuje je niewiarygodność. Przede wszystkim wnioskodawczyni nie przedstawiła żadnego potwierdzenia tych rozbudowanych obowiązków, które jak twierdzi, wykonywała w firmie. Nie przedstawiła żadnych wydruków korespondencji mailowych z klientami ani kopii wystawionych przez nią faktur. Czynności jakie wnioskodawczyni miała wykonywać, każdorazowo znajdują potwierdzenie na piśmie i w teorii łatwo można udowodnić fakt napisania maila albo wystawienia faktury oraz udokumentowanie posiadania licencji programu komputerowego. Dodać należy, że wnioskodawcy nie wykazali aby skarżąca nie wykonywała dotychczas powyższych obowiązków (przynajmniej znaczną ich część) w ramach stosunku korporacyjnego czyli jako członek zarządu spółki. Skarżący nie potrafili wykazać jaki był podział obowiązków w zarządzie i dlaczego w okresie ciąży wnioskodawczyni nagle powstała konieczność jej zatrudnienia.

Obrazu rzeczy nie zmieniają faktury załączone do akt sprawy przez wnioskodawców albowiem brak jest na nich potwierdzenia, że były wystawione akurat przez A. K.. Co więcej, mnogość i ilość obowiązków wnioskodawczyni jest niewiarygodna w świetle obowiązków nałożonych na innych pracowników Spółki. K. B. pełni funkcję kierownika do spraw zarządzania i handlu i zajmuje się prowadzeniem dokumentów, faktur, specyfikacji, tworzy także zestawienia wartościowo-ilościowe, a więc tymi czynnościami, które miała wykonywać wnioskodawczyni. Co więcej, obowiązki K. B. od 1 grudnia 2016 r. przejęła J. B. (1). W tym miejscu należy podkreślić, że kwestie momentu zatrudnienia tych pracowników nie mają większego znaczenia dla zakresu wykonywanych przez nich obowiązków, ponieważ jak zeznał P. B. dwie jego firmy współpracowały ze sobą i były ze sobą powiązane. Formalne zatrudnienie m.in. K. B. od 2017 r. w Spółce o niczym nie przesądza albowiem pracuje ona od 2014 r. w jednoosobowej działalności gospodarczej. Skoro strony nie wykazały, że obowiązki w obu firmach są różne, dotyczą różnych klientów (a nie obsługiwanych na przemian przez obie firmy w różnych okresach czasu) i obie działalności nie stanowią tak naprawdę jednolitej działalności gospodarczej sztucznie tylko rozdzielonej pod różnymi firmami to należy przyjąć, że nie udowodniono dostatecznie precyzyjnie potrzeby zatrudnienia wnioskodawczyni nadal pełniącej w firmie funkcje członka zarządu.

Dlatego też Sąd nie dał wiary również zeznaniom świadka w powyższym zakresie, a mianowicie twierdzeniom B. C., który utrzymywał, że wnioskodawczyni wystawiała faktury i robiła zestawienia zakupowe a on to widział. Przy czym Sąd nie kwestionuje, że w pewnych wypadkach wnioskodawczyni wykonywała różne czynności „przy fakturach” ale, jak wyżej powiedziano, wynikało to z funkcji członka zarządu a nie z naglej nowej potrzeby utworzenia stanowiska pracy z wysokim wynagrodzeniem obejmującym także te czynności. Zeznania tego świadka (będącego pracownikiem firmy) nie wykazały więc okoliczności potrzeby zatrudnienia wnioskodawczyni ponad czynności które wykonywała (lub mogła wykonywać) jako członek zarządu.

Należy także stwierdzić, że zeznania wnioskodawcy i wnioskodawczyni w zakresie motywów zatrudnienia A. K. w Spółce jawią się również jako niewiarygodne jak powyżej zasygnalizowano. A. K. zeznała lakonicznie, że „zatrudniono mnie bo była ekonomiczna potrzeba”. Z kolei P. B. skonstatował, że zatrudnił wnioskodawczynię, bo potrzebna była mu osoba, która by wykonywała sprawy organizacyjne, w szczególności porządkowała faktury zakupowe. Jak zostało wskazane powyżej, do tych czynności Spółka miała wyznaczonych pracowników, dlatego odmówiono wiary zeznaniom i w tym zakresie.

Sąd pominął pozostałe środki dowodowe niewymienione we wcześniejszej części uzasadnienia, tj. przede wszystkim dokumentację medyczną wnioskodawczyni i inne dokumenty załączone do akt sprawy, a także zeznania świadków i wnioskodawców w pozostałym zakresie. Dowody te należało uznać za nieistotne dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy lub niesporne między stronami.

Reasumując, ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, aby pomiędzy stronami umów w ogóle doszło do nawiązania stosunku pracy i jej świadczenia jako pracownika a nie jako (w części) członka zarządu, brak jest bowiem na to jakichkolwiek dowodów. Ustalone okoliczności przemawiają natomiast za przyjęciem, że strony kwestionowanych umów zawierając ją, miały na uwadze inny cel niż ich wykonywanie skoro nie wystąpiła potrzeba utworzenia nowego miejsca pracy, które nagle po powstaniu niezdolności do pracy wnioskodawczyni nie zostało zajęte przez nowego pracownika.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1, art.12 ust. 1 i art. 13 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1778 ze zm.), pracownicy, to jest osoby fizyczne pozostające w stosunku pracy, podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania.

Stosownie do treści art. 1 ust 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1368) osobom tym, w razie choroby lub macierzyństwa, przysługują świadczenia pieniężne na warunkach i w wysokości określonych ustawą.

W myśl art. 4 w ust 1 ustawy zasiłkowej ubezpieczony podlegający obowiązkowo ubezpieczeniu nabywa prawo do zasiłku chorobowego po upływie 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego.

Według zaś art. ust. 3 pkt 3 przywołanego przepisu od pierwszego dnia ubezpieczenia chorobowego prawo do zasiłku chorobowego przysługuje ubezpieczonym obowiązkowo, którzy mają wcześniejszy, co najmniej 10-letni okres obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego.

O uznaniu stosunku łączącego strony za stosunek pracy rozstrzygają przepisy prawa pracy.

Według art. 22 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

Do cech pojęciowych pracy stanowiącej przedmiot zobowiązania pracownika w ramach stosunku pracy należą osobiste i odpłatne jej wykonywanie w warunkach podporządkowania. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury stosunek ubezpieczeniowy jest następczy wobec stosunku pracy i powstaje tylko wówczas, gdy stosunek pracy jest realizowany. Jeżeli stosunek pracy nie powstał bądź też nie jest realizowany, wówczas nie powstaje stosunek ubezpieczeniowy, nawet jeśli jest odprowadzana składka na ubezpieczenie społeczne (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 17 stycznia 2006 r. III AUa 433/2005, Wspólnota (...)). Podleganie pracowniczemu tytułowi ubezpieczenia społecznego jest uwarunkowane nie tyle opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ile legitymowaniem się statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2005 r. o sygn. akt II UK 43/05, OSNAPiUS rok 2006/15 – 16/251).

W przedmiotowej sprawie organ rentowy stanął na stanowisku, że umowy o pracę zawarte między A. K. a (...) Sp. z o. o. z siedzibą w Ł. 15 lipca 2016 r. i 15 września 2016 r. są nieważne, bowiem nie doszło do nawiązania rzeczywistego stosunku pracy.

W ocenie Sądu Okręgowego poczynione w sprawie ustalenia uzasadniają stwierdzenie, że zakwestionowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych umowy o pracę zostały zawarte dla pozor, to jest bez zamiaru realizacji obowiązków z nich wynikających, a jedynie w celu uzyskania wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozor. Z czynnością prawną pozorną mamy do czynienia wówczas, gdy występują, łącznie następujące warunki: oświadczenie woli musi

być złożone tylko dla pozoru, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozoru, czyli być aktywnym uczestnikiem stanu pozorności. Pierwsza i zasadnicza cecha czynności pozornej wyraża się brakiem zamiaru wywołania skutków prawnych, jakie prawo łączy z tego typu i treścią złożonego oświadczenia. Jest to zatem z góry świadoma sprzeczność między oświadczonymi a prawdziwymi zamiarami stron, czyli upozorowanie stron na zewnątrz i wytworzenie przeświadczenia dla określonego kręgu (otoczenia), nie wyłączając organów władzy publicznej, że czynność o określonej treści została skutecznie dokonana. Jednakże zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z dnia 14 marca 2001 roku (sygn. akt III UKN 258/00, opubl. OSNAP 2002/21/527), nie można przyjąć pozorności oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca świadczenie to przyjmował. Nie wyklucza to rozważenia, czy w konkretnym przypadku zawarcie umowy zmierzało do obejścia prawa (art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p.).

O czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy można mówić wówczas, gdy czynność taka pozwala na uniknięcie zakazów, nakazów lub obciążeń wynikających z przepisu ustawy i tylko z takim zamiarem została dokonana. Nie jest natomiast obejściem prawa dokonanie czynności prawnej w celu osiągnięcia skutków, jakie ustawa wiąże z tą czynnością prawną. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalno-rentowego, chorobowego i wypadkowego, podjęcie zatrudnienia na stanowisku pracy uzasadnionym potrzebami pracodawcy w celu objęcia ubezpieczeniem i ewentualnego korzystania ze świadczeń z tego ubezpieczenia nie może być kwalifikowane jako obejście prawa.

W sytuacji, gdy wolą stron zawierających umowę było faktyczne nawiązanie stosunku pracy i doszło do świadczenia pracy za wynagrodzeniem, sama świadomość jednej ze stron umowy, a nawet obu stron, co do wystąpienia w przyszłości zdarzenia uprawniającego do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, nie daje podstawy do uznania, że umowa miała na celu obejście prawa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2008 r., sygn. akt II UK 334/07, opubl. L.). Nie dotyczy to jednak sytuacji gdy zatrudniony wykonywał czynności zawodowe przez pewien krótki okres czasu (przez okres wyczekiwania ubezpieczeniowego) z góry powziętym porozumieniem z pracodawcą, że po tym okresie będzie on długotrwale niezdolny do pracy.

Sąd Okręgowy w całości podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 24 lutego 2010 roku w sprawie o sygn. akt II UK 204/09 (Lex nr 590241), iż o tym czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych ale z zamiarem jego wykonywania zatrudnienia na rzeczywiste potrzeby pracodawcy.

Nadto Sąd Najwyższy w wyrok z dnia 25 stycznia 2005 roku (II UK 141/04, OSNP 2005/15/235), stwierdza, że stronom umowy o pracę, na podstawie której rzeczywiście były wykonywane obowiązki i prawa płynące z tej umowy, nie można przypisać działania w celu obejścia ustawy (art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.). Ten wyrok należy zaakceptować tylko w zakresie uwzględniającym powyższe uwagi dotyczące potrzeby zatrudnienia pracownika.

W uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2010 roku w sprawie o sygn. akt I UK 43/10 (LEX nr 619658) wskazano, że umowa o pracę jest zawarta dla pozoru, a przez to nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, jeżeli przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a podmiot wskazany jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, czyli strony z góry zakładają, iż nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wypełniających treść stosunku pracy. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalnego i rentowych oraz wypadkowego i chorobowego, to podjęcie zatrudnienia w celu objęcia tymi ubezpieczeniami i ewentualnie korzystania z przewidzianych nimi świadczeń nie zawsze będzie zmierzać do obejścia prawa.

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2010 roku w sprawie o sygn. akt I UK 74/10 (Lex nr653664) stwierdzono zaś, że podstawą ubezpieczenia społecznego jest rzeczywiste zatrudnienie, a nie sama umowa o pracę (art. 22 k.p., art. 6 ust. 1 pkt 1 i art. 13 pkt 1 w/w ustawy). Umowa o pracę nie jest czynnością wyłącznie kauzalną, gdyż w zatrudnieniu pracowniczym chodzi o wykonywanie pracy potrzebnej pracodawcy. Brak pracy lub czynności pozorowane podważają sens istnienia umowy o pracę. Innymi słowy jej formalna strona, nawet połączona ze zgłoszeniem do ubezpieczenia społecznego, nie stanowi podstawy takiego ubezpieczenia.

Z powyższego jednoznacznie wynika, że motywacja skłaniająca do zawarcia umowy o pracę nie ma decydującego znaczenia dla jej ważności przy tym wszak założeniu, że nastąpiło rzeczywiste zawarcie i jej świadczenie, zgodnie z warunkami określonymi w art. 22 § 1 k.p. Tym samym nie można byłoby czynić odwołującym zarzutów, że zawarli kwestionowane umowy o pracę jedynie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczeń społecznych, pod tym wszakże warunkiem, że na podstawie tej umowy realizowałyby zatrudnienie o cechach pracowniczych (potrzeba zatrudnienia pracownika a w chwili jego niezdolności kolejnego pracownika). Tak zwane rozkładanie obowiązków pracownika wykonującego czynności na innej podstawie niż stosunek pracy z przewidywanym okresem długotrwałej niezdolności do pracy na pozostałych pracowników, którzy też mieli te obowiązki częściowo w swoim zakresie wskazywać powinno zazwyczaj na fikcyjną potrzebę zatrudnienia.

Zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 sierpnia 2013 roku, sygn. akt II UK 11/13 (LEX Nr 1375189) jeżeli strony umowy o pracę nie zamierzają wywołać skutku prawnego w postaci nawiązania stosunku pracy, a ich oświadczenia uzewnętrznione umową o pracę zmierzają wyłącznie do wywołania skutku w sferze ubezpieczenia społecznego, to taka umowa jako pozorna jest nieważna (art. 83 § 1 k.c.).

Głównym celem zawarcia umowy o pracę winno być nawiązanie stosunku pracy, a jedynie rezultatem i pośrednim celem zatrudnienia jest uzyskanie wskazanych korzyści. Podkreślić przy tym należy, że zarówno przepisy prawa pracy, prawa ubezpieczeń społecznych, jak i przepisy ustrojowe pozwalają kształtować elementy stosunku pracy zgodnie z wolą stron.

Mając na uwadze dotychczas poczynione rozważania prawne należy podkreślić, że w realiach niniejszej sprawy Sąd Okręgowy w celu dokonania kontroli prawidłowości zaskarżonej decyzji organu rentowego musiał badać, czy pomiędzy wnioskodawczynią, a płatnikiem składek istotnie doszło do nawiązania i realizacji stosunku pracy w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p.

Zdaniem Sądu umowy o pracę sporządzone przez strony miały charakter fikcyjny. Wnioskodawczynie nie wykazała, że doszło do nawiązania i realizacji stosunku pracy, a zatem jej faktycznego wykonywania. Doprecyzowując, w niniejszej sprawie, nie zostały wykazane przesłanki charakterystyczne dla stosunku pracy, tj.: potrzeba osobistego świadczenia pracy za wynagrodzeniem na podstawie umowy o pracę oraz świadczenie pracy w warunkach podporządkowania, jak i wątpliwa jest wola stron przy sporządzaniu umowy o pracę.

Sąd Okręgowy ustalił, że A. K. nie miała wskazanych w umowie obowiązków do jakich wykonywania się zobowiązała. Jednakże, jak zeznali uczestnicy postępowania, wnioskodawczynie miała wystawiać faktury sprzedaży, sprawdzać czy są one zgodne z zamówieniem, otrzymywać na maila dokumenty załadunkowe od producenta mięsa i porównywać z fakturami, uzgadniać salda, wysyłać potwierdzenia do klientów, sprawdzać ich zgodność z dokumentami weryfikacyjnymi urzędów weterynarii, pracować na specjalistycznym programie od firmy (...). Jak Sąd skonstatował już przy okazji oceny materiału dowodowego, brak jest dowodów wskazujących, że spółka miała potrzebę zatrudnienia do tych czynności jednego z członków zarządu firmy która zapewne część z tych obowiązków wykonywała w zakresie stosunku korporacyjnego.

Elementem charakterystycznym umowy o pracę, którego analizowane stosunki prawne na pewno nie zawierały, jest wykonywanie pracy w ramach podporządkowania pracowniczego i pod kierownictwem pracodawcy. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie potwierdza, aby płatnik kierował pracą wnioskodawczynie, w szczególności, aby wskazywał na konkretne bieżące zadania do realizacji, związane z powierzonym stanowiskiem, które by modyfikował

biorąc pod uwagę ilość i wyniki pracy dotychczas wykonanej. Jest to istotne, jeżeli uwzględnimy, że zatrudnienie pracownicze odwołuje się do staranności, a nie rezultatu. Ze zgromadzonego materiału dowodowego nie wynika także, aby płatnik składek wydawał polecenia, co do bieżącego wykonywania pracy przez odwołującą. Jeżeli nowe obowiązki pracownicze wykonywane były w ramach pracy członka zarządu to wnioskodawczyni jako pracownik, w pierwszej kolejności, podlegałyby wiceprezesowi zajmującym się tymi obowiązkami czyli podlegała by sama sobie.

W uzasadnieniu wyroku z 30 kwietnia 1997 r., II UKN 82/97, Sąd Najwyższy zaakcentował pogląd, iż art. 203 k.h. (odpowiednik obecnie obowiązującego art. 210 § 1 k.s.h.) ma charakter normy bezwzględnie obowiązującej, co oznacza, że jego moc obowiązująca nie może być wyłączona w drodze czynności stron. Stwierdzenie nieważności umowy o pracę z powodu naruszenia art. 210 § 1 k.s.h. nie powoduje jednak automatycznie uznania, że stosunek pracy nie istniał. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 8 czerwca 2010 r., I PK 16/10, wyrok Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2013 r., II CSK 280/12, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 22 marca 2013 r., III AUa 1142/12).

Nawet bowiem, zgłoszenie do ubezpieczenia pracowniczego nie jest skuteczne, jeśli dotyczy osoby, która nie może być uznana za podmiot tego rodzaju ubezpieczenia, ponieważ nie świadczy pracy w ramach stosunku pracy i przez to nie można jej przypisać cech pracownika. Jak wynika z wyroku Sądu Najwyższego z 12 maja 2011 r., II UK 20/11, ocena, czy z członkiem zarządu spółki handlowej została zawarta umowa o pracę przez dopuszczenie do jej wykonywania, zależy od okoliczności konkretnej sprawy w zakresie dotyczącym celów, do jakich zmierzały strony (czy zawarcie umowy nie stanowiło obejścia prawa) oraz zachowania elementów konstrukcyjnych stosunku pracy, w tym w szczególności cechy podporządkowania pracownika w procesie świadczenia pracy.

W powołanym wyroku Sąd Najwyższy wskazał przy tym, że w przypadku prezesa zarządu spółki sposób wykonywania obowiązków pracowniczych mieści się w modelu "autonomicznego" podporządkowania pracowniczego osoby zarządzającej zakładem, gdzie podległość wobec pracodawcy (spółki) wyraża się w respektowaniu uchwał wspólników i w wypełnianiu obowiązków wynikających z Kodeksu spółek handlowych.

W rezultacie sporny stosunek faktyczno-prawny nie zawiera w takim układzie elementów stosunku pracy nawet z uwzględnieniem wykonywania obowiązków członka zarządu w modelu "autonomicznego" podporządkowania pracowniczego osoby zarządzającej zakładem pracy, gdzie podległość wobec pracodawcy (spółki) wyraża się w respektowaniu uchwał wspólników i w wypełnianiu obowiązków płynących z Kodeksu spółek handlowych ciężących z jednej strony na spółce, z drugiej zaś na członku zarządu.

Nie można w takiej sytuacji uznać, że istniało rzeczywiste rozdzielenie funkcji i działalności członka zarządu od działalności spółki. Nawet szeroko rozumiane pojęcie podporządkowania pracowniczego, jako element konieczny stosunku pracy, może istnieć wyłącznie w sytuacji rozdzielenia osoby pracodawcy i pracownika, co w tej sprawie nie występowało.

W rezultacie w okolicznościach sprawy brak podstaw do uznania, że ubezpieczona świadczyła w spółce pracę na podstawie ważnej umowy o pracę, ponieważ ustalone w sprawie okoliczności faktyczne wskazują, że nie odpowiadała ona cechom stosunku pracy określonym w art. 22 k.p. z uwagi na zbieg dwóch funkcji czyli członka zarządu i pracownika. Przypomnieć trzeba, że wnioskodawczyni jako pracownik była zatrudniona w osobistej działalności swojego konkubenta a świadkowie nie potrafili swoimi zeznaniami rozdzielić czynności zawodowych wnioskodawczyni w obu tych firmach. Trudno przyjąć, że pracownica będąca w ciąży pracująca na 1/2 etatu zostaje zatrudniona na pełny etat w kolejnej „rodzinnej” firmie. Cięża wprawdzie nie jest stanem chorobowym ale jest to szczególny stan psychofizyczny w życiu kobiety i zazwyczaj zmierza się do ograniczenia obciążeń takiej osoby a nie wręcz przeciwnie.

Trzeba też zauważyć, że płatnik składek wskazał, że średnia miesięczna obsługa klientów przed i po zatrudnieniu wnioskodawczyni nie uległa zmianie i kształtowała się na poziomie 15 -20 podmiotów. Zbędne było więc zatrudnienie wnioskodawczyni na stanowisku do spraw organizacyjnych i porządkowym – jak te obowiązki określił płatnik – było zbędne skoro te czynności wykonywała (lub mogła wykonywać) jako członek zarządu spółki. Zwłaszcza, że świadek C., jak zeznał, wszelkie dokumenty ponownie daje J. B. (2) która w zakresie obowiązków ma zajmowanie się

dokumentami sprzedażowymi czy zakupowymi i która podlega K. B.. Także ilość faktur i innych dokumentów była generowana przez obie firmy w niewielkim zakresie i ilość tej dokumentacji nie ulegała znaczącym wahaniom.

Zauważyć należy też, że K. M. będąca prokurentem spółki prowadzi własne biuro księgowo i zajmuje się obsługą księgową spółki. Dodała też, że wnioskodawczyni czynności księgowo wykonywała doraźnie a w miesiącu odbywały się przeciętnie od 5 do 10 transakcji.

Zwrócić uwagę należy, że wnioskodawczyni ostatnią miesięczkę miała 17 czerwca 2016 roku a dziecko urodziła 24 marca 2017 roku. To oznacza, że wnioskodawczyni jak i prezes spółki i ojciec dziecka, w dniu 15 lipca 2016 roku (zawarcie umowy o pracę za wynagrodzeniem 6 tys zł) wiedzieli już o ciąży wnioskodawczyni. Nadto okres karencji (oczekiwania) na nabycie praw ubezpieczeniowych upływa po trzech miesiącach a więc 15 października 2016 roku a wnioskodawczyni stała się niezdolna do pracy już w trzy dni później.

Na uwagę zasługuje też druga umowa o pracę z dnia 15 września 2016 r. która przez wnioskodawczynię została podpisana w dacie umowy na czas próbny bo z dniem 15 lipca 2016 r. a więc na dwa miesiące przed zawarciem tej umowy, natomiast w dacie rozpoczęcia umowy na okres próbny. To zestawienie pozwala wątpić czy wskazane umowy powstały w datach w nich wskazanych zwłaszcza, że żadna z tych umów nie posiada daty pewnej. Wygląda jakby od razu sporządzono obie umowy tego samego dnia z góry powziętym zamiarem realizacji określonego, założonego przez płatnika i wnioskodawczynię, scenariusza postępowania aby uwiarygodnić fikcyjne zawarcie obu umów.

W konsekwencji należało przyjąć, że wnioskodawcy nie udowodnili potrzeby zatrudnienia wnioskodawczyni i to za wysokim wynagrodzeniem, skoro dotychczas swoje obowiązki wykonywała jako wiceprezes zarządu. Ponowić należy, że zatrudnienie członka zarządu na umowę o pracę powinno nastąpić tylko w szczególnych przypadkach. Taka sytuacja może wystąpić gdy potrzebny jest pracownik o szczególnych kwalifikacjach i zatrudnianie innej osoby byłoby nieekonomiczne. Przykładowo może wskazać członka zarządu firmy zajmującej się sprzedażą mięsa która w ramach rozwoju firmy potrzebuje zatrudnić kierownika budowy do nadzoru nowej inwestycji której realizacja może trwać kilka lat. W takim wypadku zatrudnianie innej osoby spoza firmy w sytuacji gdy wymagane kwalifikacje ma członek zarządu byłoby nieracjonalne. Wtedy oprócz dotychczasowych obowiązków członek zarządu wykonywał by czynności kierownika budowy na podstawie umowy o pracę zawartej z firmą.

Wnioskodawcy nie przedstawili takich dowodów wskazujących na potrzebę zatrudnienia wnioskodawczyni, mimo że to na tych podmiotach – zgodnie z art. 232 k.p.c. – spoczywał ciężar dowodu. To strona, a nie Sąd jest wyłącznym dysponentem toczącego się postępowania i to strony ponoszą odpowiedzialność za jego wynik. Na powyższe wskazuje przepis art. 3 k.p.c., który stanowi, że to na stronach ciąży obowiązek dawania wyjaśnień co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i przedstawiania dowodów na ich poparcie, a nadto przepis art. 232 k.p.c., zgodnie z którym strony obowiązane są wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Nie jest rzeczą sądu wyszukiwanie dowodów w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron, a dopuszczenie dowodu z urzędu jest dobrowolne i nie może naruszać zasady bezstronności. Ewentualne ujemne skutki nieprzedstawienia dowodu lub też zaferowania dowodów nie pozwalających poczynić kategoriycznych ustaleń lub budzących istotne wątpliwości obciążają stronę. Stąd też to na stronach spoczywała powinność przedstawienia takich dowodów, które w niebudzący wątpliwości sposób, potwierdziłyby zasadność ich stanowiska.

W myśl art. 227 k.p.c., przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, więc nie jest więc uchybieniem procesowym pominięcie dalszych dowodów, gdy w świetle zebranego materiału okoliczności istotne stały się między stronami niesporne, a dalsze dowody miałyby jedynie służyć naświetleniu okoliczności towarzyszących, nieistotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, albo zmierzały do wykazania okoliczności, które zostały udowodnione zgodnie z twierdzeniami strony (por. wyrok SN z dnia 27 czerwca 2014 r., I CSK 497/13, LEX nr 1521311).

W ocenie Sądu powyższe rozważania świadczą o tym, że wnioskodawcy nie podołali swoim obowiązkom procesowym a co za tym idzie, nie wykazali aby było wolą stron zawieranie umów o pracę. A zatem nie było zamiarem stron świadczenie pracy a jedynie możliwość uzyskania pracowniczego tytułu do ubezpieczenia społecznego.

Wobec powyższego, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołania.

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć wnioskodawczyni z pouczeniem o zaskarżeniu.

P.K.